

מלכה נתנזון

וכי מה הן כבר כמה תולעים

פרולוג לרומן

המסדרון הלבן היה ארוך וצר מתמיד, דומה היה למערה חשוכה שעטלפים מתעופפים בה, ורגליו של נמרוד, שברגליו כבודות היו מן הקילומטרים הרבים שעשה בחדרו המואפל, הפכו שקים גרושי עופרת. שום נס לא קרה בארכה הנוספת שניתנה לו - שבעת הימים, כמו שלושים השנים שקדמו להם, לא הביאו עמם בשורה. התרופה החדשה, "החזקה ביותר שיצאה עד כה לשוק", הייתה לא יותר מאשר ולריאן לשפתיו של גוסס - זרויף מקוטע בבאר חרבה.

כבר שלושים שנה הוא נושא את סלע התופת שלו אל מעלות הזיכרון, וזה שב ומפיל אותו אל החול הרוחש חלקי גופות זועקות אליו לילה לילה, משוועות לחיבור, לצד שרידי טנקים שרופים, וכל כמה שיתאמץ, אין הוא מצליח לחבר את החלקים זה לזה כיאות. "אני לא מצליח", הוא זועק בשנתו, "אני לא מצליח" - שוב ושוב ללא הרף כסיזיפוס של זמן אחר, הוא מנסה ללא הצלחה לצרף מחדש ראש ערוף וגפיים לגוף תואם, ונידון להוסיף לנרוד בלב המאפליה שבנפשו האבודה -

כמי שהתרוקן מאישיותו, פשט ולבש צורה, עד שהתגלגל לנגרר, נרפה וחסר חיים האחוז תחת בית שחייה, ורק אלם תחנוניו נספג ומשיב הד עמום, מכותלי המסדרון הלבן ורצפתו החורקת תחת כובד רגליו. כל תא ותא בגופה של ריקי זעק נרפותו המבועתת, ובמוחה הלכו ונוצרו המלים: "הגלים עוד לא הגיעו אל גובה הזיותיך, מלא עד אפס יד, רגל, עין, חביצת מוח, תנשמת נושמת נושפת ממתינה לתורה...בין גושי ברזל, חלקי קנה, צריח, מקלע, בית בליעה, מלוהטים כשנגעת בהם...".

*

אור לבן פרץ פתע במסדרון, סגר עליהם באלפי מדקרותיו הרעות. חישוקים חישוקים הקיף אותם האור ביהירותו, מטביע חותמו על הכתלים, על הרצפה, על נפשם המשוועת לשקט.

כמו השמש שהמשיכה בטיפוסה הבלתי נלאה עד שנתלתה על קנוקנת הרקיע - ענק אור עיוור רבץ כמפלצת מיתולוגית, ריבוא זרועותיו משתברות על הכלים הכבדים ועל גרגרי החול הלבנים.

כשנחתו הפגזים, הצליח הגוף להקיא מקרבו את מכת הסנוורים ואת להט האש המתהפכת.

*

"זה התחיל אור ליום שלישי", סיפר נמרוד, "לאחר לילה מתיש ללא שינה הכתה בי פתאום תחושת אסון. התחושה הייתה כל כך חזקה שנבהלתי. ניסיתי לגרש את המחשבות ולהתמקד בהוראות שקיבלתי מקצין התצפית, ובפקודות שעלי להעביר לטעני התותח שלי, זה מה שחשוב עכשיו, חשבתי... להכשיר את הקרקע לשיריונאים ולטייסים... לא לשקוע במחשבות שחורות... לירות ולשנות עמדה... לירות ולשנות עמדה... ובעוד אני מקבל הוראות ומנחית פקודות, שבו המחשבות והשתלטו. ניערתי אותן כמי שמגרש רוח רעה, וחזרתי לפקד. ארטילריה כבדה נורתה עלינו מכל עבר. שוב ירינו ושוב שינינו עמדה... זה היה כמו ריטואל מן הגיהנום...

לפני הצהרים הפסיקו המצרים לירות. קיבלנו פקודה לנצור את האש. לא היינו מודעים להליכים פוליטיים כלשהם, אבל קיווינו שימי הקרבות מאחורינו. ואז הבחנו במקלחות הניידות. שכחנו מן המלחמה, שכחנו מן הפחד, שכחנו מן התקווה להפסקת הלוחמה... עכשיו היו רק המקלחות. אחרי שבוע של לוחמה בלתי פוסקת, שבו אפילו את נעלינו לא חלצנו, הרגשנו סוף סוף משוחררים. השתוללנו כילדים מתחת למים הזורמים... לא חלפו מספר דקות וקיבלנו התראה על מטוסים שחצו את התעלה. בחצאי לכוש עלינו על הכלים ונערכנו לקרב. הכול איבד את משמעותו באותם רגעים. אפילו הסכנה... תפקדנו כרובוטים יעילים.

לפתע הופיעו מספר מטוסי תקיפה והטילו פצצות לכל עבר. הרגשנו כנמלים במטווח. הרמתי את ראשי וראיתי מטוס צולל לעבר התותח שלנו. נשארתי קפוא בלא יכולת תזוזה. כל מה שאתה לומד על עצמך עד לרגע האמת בשדה הקרב, מתפוגג כשהפצצות מתחילות לנחות סביבך והכאוס משתולל. כל דימוי הרמבו מאבד מממשותו. האויב הפנימי משתלט עליך. אבל אז אתה מתנער ומפעיל את הטייס האוטומטי. הערכים עליהם התחנכת והכללים שהוטמעו בך, עולים על הפחד. אתה חייב לשמור על פסון המפקד, לעשות את המוטל עליך מכוח הציווי הפנימי והחברתי, לא לנטוש את התותח כל עוד ניתן לירות...

"הם באו מן השמש, לא הבחנו בהם", יצטדק נמרוד, עשרים וחמש שנים אחר-כך, בראיון שקיים עמו בטלביזיה, "זה היה יום מוזר, נחשולים אדירים של חול ואבק התערבלו סביבנו, בקשי יכולנו לראות, ואז פרצה לפתע השמש כמו אש ענקית בשמים, האובך נעלם, נשארו רק השמש... והסנוורים". הטנק עליו פיקדתי נפגע מפגז ישר, הסוחוי ירד עלינו כל-כך נמוך, שאני רואה עדיין את עיני הטייס... עפתי מן ההדף".

"כששבה אליו ההכרה", קולו של רוני חברו מן הטנק הסמוך, מהדהד עכשיו באזני ריקי, "הוא קם והתרוצץ בשטח כמו משוגע, אוסף את חלקי גופות החיילים... עשרים דקות התרוצץ בשטח עד שהתמוטט".

*

כשהחזור, כלא עצמו בין חומות השתיקה, שהלכו וגבהו מסביבו, והגיטרה, תקוותו היחידה, הפכה בת לויתו לאבל, ופיעמה אקורד אחד, נוגה, שהצטלצל שוב ושוב בין כתלי הבית כרקוויאם בלתי גמור...

את מי הוא מבכה, את חבריו או שמא בוכה האקורד האחד על נפשו שלו המרוסקת, תהתה, זו הכלואה באיש האהוב שראתה לראשונה כאליל יוני ניצב שם בכיכר המצבה, מול התותח המפאר את הכניסה לעיר ומבטו קבוע בשמים, לכיוון הים. מבעד לרקוויאם האצור בצליל האחד, ניסתה לקחתו משם אל זיכרון השמש האדומה שהייתה תלויה על גגות הבתים הלבנים, כאדונית העולם, והחלה לשקוע, צוללת לתוך בארות עיניו הכחולות, ומשהו חזק, בלתי נשלט, עצר את נשימתה וליבה עלץ אז כמשוגע.

מטוס חג בשמים והותיר אחריו שובל לבן, והבא אחריו הותיר שובל אדום, בזווית עיניה הבחינה כי גם הוא היפנה מבטו כלפי מעלה, כאילו יש בכוחו של השובל ליצור איזה קשר ביניהם.

האפלה ירדה מוקדם משציפו.

*

עכשיו הם פוסעים במסדרון, גופו נתמך בגופה, והיא, כל מחשבותיה בקרב העקר שהם מנהלים כבר שלושים שנה נגד אויב, שעדיין רב הנסתר בו על הנגלה...

עקב אכילס שלה, בטנה התחתונה, החלה לבעור כפרסה תחת אישו של הרתך. ראישה היה כמרקחה.

כל חודשי ההסתגרות שלו, הדיכאון, התגובות הלא רציונאליות לרעש, כמו השתובבות הילדים בחצר, המוסיקה שבקעה מן החלונות, צעקות השכנים, הרוח המכה בתריסים, שכבר שנים אחדות לא הפריעו, החרדה ששבה לפקוד אותו לשמע רעם מתגלגל או טריקת דלת – כל אלה הגיעו לידי אבסורד עם פרוץ האינתיפאדה. לא רצה לשמוע את החדשות, ולא זו בלי הרדיו, לא רצה לראות, ולא יכול היה להתיק עיניו מן המרקע. אחר-כך היה פורץ בבכי ומסתגר. כמו ינירי, חשבה, שהיה מסתיר את פניו בידיו למראה קטע מפחיד בסרט, אולם משאיר פתחים צרים להצצה, או לאותה משיכה מוזרה שהייתה לו אל ציורו של סלכדור דאלי, "קניבליזם של סתיו", שתמיד נתיירא מפניו, אבל ביקש שוב ושוב לראותו...

"אני מרגיש כמו גוויה מיטלטלת בתוך נהר שחור, ענק – מצד אחד הסיוטים הליליים, מצד שני הפלשבקים בימים, ומצד שלישי המוסיקה האיומה הזאת של שריקת הכדורים ונפץ הפגזים...אני מת כל יום אלף פעמים, ולא יכול למות מוות אחד סופי כדי לגמור עם הסיוט הזה." אמר לה באחד מגילויי הלב הנדירים. "האניות מפליגות...ואני בתוך קציר ראשים חי... לא הבינה את הקשר...גם לא ניסתה...דבריו זעזעוה. ידעה שהוא קץ בחייו, הרופא לא חסך בפירושים...כל התאונות המוזרות שלו...כל ההיעלמויות...." אבל לתת לדברים ביטוי מילולי כל כך נוקב, לכך לא הייתה מוכנה...ובכל זאת התנחמה בתיאור אחר שלו...באמצע כל הסיוט הזה, חלמתי שהנה אני רואה את העיניים הכחולות, המקסימות של ינירי ואת הידיים הקטנטנות שלו נכרכות סביב הצוואר שלי, מנסות להרים אותי. "אתה לא יכול אני אומר לו, אתה עוד תינוק", והוא עונה, "אני כבר גדול אבא ואני כן יכול." כשהתעוררתי הייתה לי תחושה חזקה שהוא נמצא אתי...נרדמתי שוב וחלמתי שאני יוצא מתוך גופי ומסתכל על עצמי מלמעלה – אני שוכב במיטה, פני קבורות בכרית, והוא יושב לידי ומלפף סביב אצבעו חוט. החוט שחור, אני מזדעזע ואומר לו "קח חוט אחר ילד שלי, תראה יש חוט

זהב, ויש חוט לבן, ויש חוט ורוד, למה לך השחור?" והוא עונה: "אבל חוט שחור זה יותר יפה אבא."

*

כאבי הראש הקשים ("המפוצצים" כהגדרתו), שהחלו לתקוף את נמרוד עם הפציעה, הלכו וגברו, ולא נמצא להם מרפא, לא ברפואה הקונבנציונאלית ולא ברפואה המשלימה (על כל גוניה).

"הגאולה תבוא לו רק מהרבנים", אמר לה שמואל, אבי חברתה הטובה תקווה, "הטוב ביותר הוא הרב כדורי."

"מה כבר נפסיד אם ננסה?! שאלה את נמרוד. לא התנגד. אלא שלא ברכת הרב כדורי וקמעו, ולא הרנטגן וראייתו החודרת, ולא הדולר המבורך של הרבי מלובביץ, כל אלה לא הפחיתו כהוא זה לא מן הכאב, ולא מן הדיכאון או החרדות..."

"יש עוד רב אחד ידוע שעושה ניסים", אמר שמואל, "הרב בישארי. שמעתי שעזר להרבה אנשים, אולי תנסי לפנות אליו?"

"די! אמר נמרוד, "לא הולך יותר לרבנים!" ריקי גייסה את כל כוחותיה, וגייסה לשם כך גם את שמואל. נמרוד נעתר לכסוף "רק הפעם", אמר. "יותר לא אלך!"

חדר עטוף בריח של קטורת, קיבל את פניהם, ונר אחד קטן מהבהב ביראה על שולחן מט מזוקן, מאיר במידת מה את החושך הגדול. ספר תורה צהוב-גווילים ומהוה, מוסיף נדבך של אזוטריות למקום. בין אותיות מעוטרות, דהויות בחלקן, ריצדו אצבעותיו הזקנות של הרב בזריזות מעוררת פליאה. איש קטן אפוף נבואה, חרש במלים, כשלצידו טס נחושת רחב מידות עטיר שטרות. "איש כפי יכולתו יתרום בע"ה" הורה השלט הקטן, הקבוע כנס באמצעו. ליד הטס ניצבה צלוחית שהכילה אפר נייר שזה מקרוב נשרף וריחו נמסך בריח הקטורת, שאחר-כך יסתבר כאפרה של מגילה שהכילה אותיות ומספרים כתובים וסדורים בידי הרועדות של הרב, שעם תום הברכה, גלגלם, קשרם בחוט זהב, והעלם באש.

הרב לא הביט בפני הבאים. ראשו ורובו היו ספונים בכתובים, ובהתאם לדברים שהועלו בפניו, קבע את האותיות והספרות שרשם. בתום טכס שריפת המגילה, שילח את ריקי ונמרוד אל עוזרו האישי שבמבואה, וזה ציידם במכתב לבית מסחר למספוא.

בעל בית המסחר קיבלם במאור פנים, ומסר בידיהם שקית נייר גדושה והוראות שימוש: "עשר כוסות חלוטות ביום מן החומר שבשקית, חלוטות בדיוק עשר דקות, לא יותר לא פחות!" חשוב מאוד לדייק. "הדגיש במבטא תימני כבד.

כשריקי שלפה חופן מן המספוא, נדהמה לגלות שלבר מן השחת, קיבלו כבקשיש, וכערך מוסף, גם לא מעט חלבון מן החי. תולעים לבנות הביטו בה מתוך הכף, משתעשעות להנאתן. תשוקתה הייתה כה עזה לראותו מחלים, שהחליטה להעלים ממנו עובדה שולית זו. וכי מה הן כבר כמה תולעים, לעומת נקטר האלים שיוציא אותו ממצוקתו?! אבל במקום לשחררו מכאביו ופחדיו, החלה ריקי לסבול מסייטנים. וכך היו התולעים מתרוצצות מול עיניה, מתלעלעות ומתלפפות, זוקפות ראש ומרכינות. תופסות פיקוד ומשתלטות, וכבר התחלפו "ימי כולירע" שזה אך סיימה לקרוא, בימי תולעה, ורימה, וכל אלה חגגו מולה

במשתה אימה. בערות ובשינה הקיפוח תולעים עד כי לא ידעה עוד אם מציאות היא, או חלום. בדומה ליעקב החרדי, אליו נתוודעה באחד מאשפוזיו של נמרוד בבית החולים, שבלילות היו שדים שותלים תולעים בגופו, משליכים בהמות שחוטות על סף דלתו, והדם צועק "טמא, טמא, טמא" ואין עוזר, ואין מרפא. כל ניסיונותיו של יעקב להסתתר מפניהן העלו חרס. גם חיתוך הורידים, האסור על פי דת, הוכתר בהצלחת כישלוננו הצורב. דמו נמהל בדם השחוטים והוסיף נדבך נוסף על מפלצת אימתו.

*

ריקי גוררת את נמרוד עוד עשרה צעדים, והוא מושך לאחור - והיא לפניו והוא לאחור - לפניו... מובילה את האיש הזה השבור. עכשיו היא אוספת את הפרטים, מארגנת אותם בראשה: דור שביעי בארץ, בן למשפחה רביזיוניסטית מפוארת ששורשיה נטועים עמוק בסלעיה הצרובים של מולדת המריבה, ילד אשר גדל על ברכי תורת ז'בוטינסקי ועל עקרונותיה. חמישה דורות עשתה המשפחה בין הערים צפת וטבריה, ורק בדור השישי, החליט אברהם (לימים סבו של נמרוד), שסדקים נפערו באמונתו, כי הגיעה העת לעבור למרכז הארץ ולהצטרף למאמץ הלאומי לשחרור הארץ מידי הבריטים. הוא לא היה יחיד שחשב כך- האידיאולוגיה שהנחתה את אבותיו, שבאו ארצה לקיים בה מצוות לימוד תורה והפצתה, התרופפה בקרב הדורות הצעירים במשפחה, ואיש איש פנה לדרכו - מי לתורה ולמלאכה, מי למלאכת המסחר, ומי לעבודת האדמה. היו ביניהם שדבקו במסורת.

אחרים הפכו לאפיקורסים גמורים - ואחרים אף הם אפיקורסים - ילדיהם חזרו בתשובה.

אולי זו התשובה, חשבה אז, כשלא נמצא עוד דבר זולת הדת... אולי הדת שהיה מחובר אליה בעבר והתנתק ממנה עם הפציעה, היא התשובה ?

פתאום, בלא כל איתות מוקדם, היה שב לחיים כמי שמפתיע את עצמו, ועמו היו שבים לביתם קולות צחוק של ילדים וידידים. הילדים היו משתחררים מן המתח והרתיעה ומתקרבים אליו אט אט. וכשהיו מתקרבים, שוב לא ניתן היה לנתקם. כתינוקות קנגורו היו דבקים לחיקו. והוא, כיד מנדנדת עריסה, היה מערסלם באהבתו. בדומה לטבע שהאציל עליהם את שיפתו. הם התמכרו כפעם לנופים האהובים, למרבצי החוטמית הזיפנית שהתנשאה מעל ראשיהם כנסיכה אגדית, מכריזה על גבולות מלכותה בשובל משי ורוד הזורם מראש ההר עד מרגלותיו, ותרו אחר הצלף ואבקני הארגמן שלו, שריקי דימתה אותו לקיפודה המתייצבת להגן על תומתה, ואילו נמרוד טען בלהט שבעיניו היא משולה לנערה שקיבלה לראשונה מחזור, או לכלה בליל כלולותיה המציגה את כתמי דם בתוליה, והילדים, כל יבם היה בדשאים המוריקים ובכדור הצבעוני הפלורנצנטי המתגלגל ביניהם, זוהר באור יקררות.